Fastighetsverksamheten genom Locum AB
Handläggare

TJÄNSTEUTLÅTANDE

2021-04-27

FSN dnr 2021-0191

Klass: K1

Fastighets- och servicenämnden

Yttrande över remiss av Handlingsplan för minskat klotter

Ärendebeskrivning

Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att via Regionstyrelsen rotel V yttra sig över remiss av Handlingsplan för minskat klotter utskickad av kommunstyrelsen i Stockholms stads (RS 2021-0314).

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande
Stockholms stads Handlingsplan för minskat klotter (RS 2021-0314)

Förslag till beslut

Fastighets- och servicenämnden föreslås fatta följande beslut

1. Förvaltningschefens tjänsteutlåtande (FSN 2021-0191) utgör fastighets- och servicenämndens yttrande över remiss av Handlingsplan för minskat klotter, RS 2021-0314.

Förvaltningens förslag och motivering

Bakgrund
Regionstyrelsen Rotel V remitterar för yttrande remiss av Handlingsplan för minskat klotter från kommunstyrelsen Stockholms stad.

Handlingsplanen klarlägger förslag på arbetssätt som kan upprättas i syfte att minska förekomsten av nytt klotter i staden samt metoder för att kunna klottersanera på ett mer effektivt och hållbart sätt. Handlingsplanen har vid framtagandet utgått från Brottsförebyggande rådets exempel på klotterförebyggande arbete (2007).

Överväganden
Förvaltningen ser positivt på Stockholms stads Handlingsplan för minskat klotter och ser fram emot att diskutera vidare samverkan. Fastighetsverksamheten genom Locum AB arbetar kontinuerligt med att skapa trygga, attraktiva och läkande ute- och innemiljöer på samtliga sjukhusområden i länet och förespråkar effektiva och hållbara metoder för sanering av klotter.

Klottersanering finns med i de driftavtal som författas mellan Locum AB och upphandlade driftentreprenörer som i förlängningen upphandlar klottersaneringsfirmor. I driftavtalen framgår att upphandlad driftentreprenör ska tillse att upphandlad klottersaneringsfirma följer kraven avseende godkända kemikalier utifrån regionens utfasningslistor. Uppföljning av kemikalier genomförs årsvis då driftentreprenörerna registrerar produkter i kemikaliesystemet KLARA.

Ekonomiska konsekvenser
Oklart om förslaget medför kostnader innan det har diskuterats eventuella former för framtida samverkan.

.....
Anette Henriksson
Förvaltningschef

Beslutsexpediering:
Akt
Locum AB, registrator
Regionledningskontoret, registrator

Stockholms stad

Handlingsplan för minskat klotter. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige.

Handlingsplan för minskat klotter.
Februari 2021

stockholm.se

Handlingsplan klotter
Februari 2021

Kontaktperson: Johanna Ennab

Sammanfattning

Trafikkontoret har i budget 2020 fått följande uppdrag;
”Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att minska klotter i staden samt, om möjligt, samverka med privata fastighetsägare.”

Trafikkontoret ansvarar för att de offentliga rummen är trygga och attraktiva. En del i detta uppdrag är sanering av skadegörelse i form av klotter. Inom detta ansvarsområde ingår sanering av trafikkontorets och stadsdelsförvaltningarnas objekt (förutom fasader) samt kulturförvaltningens skulpturer. För saneringen upphandlar trafikkontoret externa entreprenörer.

Den problembild trafikkontoret ser är en förekommande okunskap rörande stadens policy mot klotter, förekomsten av olika arbetssätt inom staden, ogynnsamma materialval, brist på underhåll av objekt som ställs ut i stadsmiljön, objekt som ligger utanför Stockholms stads ansvarsområde samt att förekomsten av klotter kan minska upplevelsen av trygghet i staden.

I denna handlingsplan har trafikkontoret tillsammans med stadsdelsförvaltningarna kartlagt förslag på arbetssätt som kan upprättas i syfte att minska förekomsten av nytt klotter i staden samt metoder för att kunna klottersanera på ett mer effektivt och hållbart sätt. Exempel på några av åtgärderna som tas upp är en ökad kunskap om stadens policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm, en ökad samverkan internt och externt samt en ökad samverkan i trygghetsfrågan och att i större utsträckning välja gynnsamma material vid projekt i stadsmiljön.

Ordlista

Klotter- olovlig skadegörelse i form av målningar, klistermärken och ristningar på offentliga och privata objekt.

Tags (taggar på svenska) – konst med kombinationer av olika bokstäver som är sammanfogade med varandra. När taggar skrivs på annans egendom utan tillåtelse är det skadegörelse.

Graffiti – konst bestående av målningar med bildmotiv, varierar i storlek och färg. Graffitimålning som målas på annans egendom utan tillåtelse är skadegörelse.

Laglig vägg/öppen vägg – ett avgränsat område där det är lagligt att måla.

Muralmålning – muralmålning eller väggmålning är en målning som utgör en integrerad del av rummet/byggnaden/konstruktionen. Den kan vara utförd direkt på väggytan eller målad på annan plats för att sedan monteras permanent på sin plats. Muralmålningar kan vara antingen permanenta eller tillfälliga.

Proaktiv sanering och förebyggande sanering - klotter saneras innan en anmälan görs av allmänheten i syfte att minska ytterligare klotter på samma ställe.

Innehållsförteckning

Handlingsplan för minskat klotter. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige. 1

1. Bakgrund 6

2. Ansvarsfördelning inom staden 7

3. Problembild 7

4. Aktuella avtal inom staden 9

5. Genomförande/handlingsplan……..11

Bilaga 1. Statistik antalet inkomna anmälningar 1919

Bilaga 2. Policy mot klotter och liknande skadesgörelse i Stockholm 200

Bilaga 3. Aktuell lagstiftning, brott och strafföreläggande 211

Bilaga 4. Avrop i trafikkontorets avtal 221

Bilaga 5. Lista på lätt-, medel- och svårsanerade material 242

Bilaga 6. Exempel 254

Bilaga 7. Möten med stadsdelsförvaltningarna 276

1. Bakgrund

Trafikkontoret har i budget 2020 fått följande uppdrag;
”Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att minska klotter i staden samt, om möjligt, samverka med privata fastighetsägare.”

Trafikkontoret ansvarar för att de offentliga rummen är trygga och attraktiva med effektiva transportlösningar och god framkomlighet i den allt tätare staden. En del i detta uppdrag är sanering av skadegörelse i form av klotter. Trafikkontoret ansvarar för sanering av trafikkontorets och stadsdelsförvaltningarnas objekt (förutom fasader) samt för kulturförvaltningens skulpturer. För saneringen upphandlar trafikkontoret externa entreprenörer.

Saneringen görs dels som en reaktion på anmälningar som inkommer från allmänheten via stadens ”Tyck till”-tjänst, via telefon eller e-post och dels genom att systematiskt klottersanera objekt i hela områden. Syftet med att sanera hela områden är att öka känslan av renhet och trygghet samt att arbeta proaktivt och förebygga uppkomsten av nytt klotter. Genom att avropa så kallade områdes- och intervallsaneringar hoppas kontoret att klottret minskar.

Sedan möjligheten att anmäla klotter via Tyck till-appen infördes år 2014 har antalet inkomna anmälningar från allmänheten ökat från cirka 9 000 till 29 322 per år (se bilaga 1). Den stora ökningen av anmälningar beror dels på införandet och marknadsföringen av appen, och dels på att förekomsten av klotter har ökat.

Bland de anmälningar som kommer in till kontoret förekommer anmälningar av objekt som inte ägs och förvaltas av Stockholms stad. Det kan röra sig om anläggningar som ägs av andra myndigheter eller av privata ägare. Objekt tillhörande privata fastighetsägare vidareförmedlas av trafikkontoret till rätt ägare med en önskan om att de sanerar sina anläggningar. Arbetet med att vidarebefordra anmälningar är tidskrävande, men ombesörjs på kontoret i syfte att på totalnivå få en ren, trygg och snygg stad.

I denna handlingsplan har trafikkontoret, i samverkan med stadens stadsdelsförvaltningar, kartlagt problembilden med arbetet mot klotter i staden samt kommit med förslag på metoder och aktiviteter som kan minska förekomsten av klotter. Handlingsplanen har sedan stämts av med stadsledningskontoret.

2. Ansvarsfördelning inom staden

Klotter på egendom som tillhör Stockholms stads bolag och förvaltningar omfattas av stadens Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm (se bilaga 2). I den står det att ”Stadsmiljön är allas egendom och det är allas ansvar att vårda den”. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad. Trafikkontoret ser policyn som det främsta styrdokumentet gällande arbete mot klotter.

Trafikkontoret ansvarar för saneringen av stadens konstruktioner, anläggningar och anordningar inom offentlig plats (d.v.s. gata, torg och park). Exempel på objekt utgörs av gångtunnlar, broar, räcken, bullerskydd, skräpkorgar, gatu- och parkmöbler, hissar, rulltrappor, toaletter, murar och vägmärken.

Trafikkontoret sanerar i dagsläget inte förskolepaviljonger tillhörande stadens stadsdelsförvaltningar. Kontoret sanerar heller inte fastighetsbestånd och objekt tillhörande fastighetskontoret, Stadsholmen, Svenska bostäder, SISAB, Micasa, Familjebostäder och Stockholmshem m.fl. Inkomna anmälningar tillhörande dessa instanser vidareförmedlas. Mer info om aktuella avtal i staden finns under avsnitt ”Aktuella avtal”.

Klottersanering av privata fastigheter ansvarar den enskilda fastighetsägaren för. När det inkommer anmälningar på fastigheter skickar trafikkontoret brev eller mail till ansvarig för egendomen med en uppmaning om att sanera bort klottret. Det finns i dagsläget inga tvingande åtgärder på privatägda objekt såsom fasader. Det innebär att staden inte har några möjligheter att dela ut sanktioner mot fastighetsägare som inte sanerar sina objekt.

3. Problembild

Nedan presenteras den problembild trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna upplever gällande befintligt arbete med klottersanering samt med förebyggande arbetet mot klotter i staden. Problembilden besvaras vidare med förslag på åtgärder och metoder under avsnitt ”Genomförande/handlingsplan”.

3.1 Klotter som trygghetsfråga

Upplevelsen av tryggheten i Stockholm mäts var tredje år av Stockholms stad genom en trygghetsmätning. I trygghetsmätningen

kartläggs bland annat upplevelsen av klotter. Förekomsten av klotter minskar upplevelsen av trygghet i ett område och totalupplevelsen i staden. Alla områden i staden ska vara rena och trygga för alla som bor och vistas där, därför behöver klotter saneras bort på ett hållbart sätt samt förebyggas för att minska förekomsten av klotter på sikt.

3.2 Olika arbetssätt inom staden

Alla stadens bolag och förvaltningar omfattas av Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm. Trafikkontoret bedömer dock att kunskapen om policyn varierar och att arbetssätten för klottersanering och klotterförebyggande arbete skiljer sig åt mellan stadens olika förvaltningar och bolag.

3.3 Materialval

Många av de objekt som ställs ut i stadsmiljön har inte i tillräcklig utsträckning testats för hur väl de står emot klotter och klottersanering. Det innebär att vissa material kräver sanering med unika produkter som är svåra att få tag på.

En del objekt i staden är av svårsanerade material eller av material som är mer mottagliga för färg som kan tränga in. I de fall färg har trängt in i materialet är det svårt för saneringstekniker att få bort klottret helt och hållet. Det händer även att klottrare använder sig av egenblandad färg som inte går att få bort.

3.4 Brist på underhåll av objekt

Objekt som ställs ut i stadsmiljön slits ut i takt med att de används. Efter många saneringar med återkommande klotter kan objekten ytterligare slitas ut och se tråkiga ut. Brist på underhåll kan dra till sig ytterligare skadegörelse i form av klotter.

3.5 Närområde kring de lagliga väggarna

Trafikkontoret och majoriteten av stadsdelsförvaltningarna ser att klottret har ökat i områden som har direkt anslutning till stadens lagliga väggar (se bilaga 6.1). Det gäller även på de vägar som har anslutning till de lagliga väggarna samt på privata fastigheter och dylikt i närområdet. I dagsläget finns det lagliga väggar i Farsta, Tensta och på Södermalm.

3.6 Objekt utanför Stockholms stads ansvarsområde

I dagsläget har Stockholms stad inte möjlighet att använda sig av sanktioner eller andra tvingande åtgärder vad gäller klotter på privata objekt eller för objekt som ligger utanför Stockholms stads ansvarsområde, exempelvis objekt tillhörande Trafikverket,

regionens trafikförvaltning eller privata fastighetsägare. Trafikkontoret ser att klotter sitter kvar mycket länge på objekt tillhörande Trafikverket eftersom flertalet anmälningar gällande samma objekt kan inkomma till trafikkontoret innan objekten eventuellt saneras.

Objekt utanför Stockholms stads ansvarsområde råder inte under Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm och 24-timmarsregeln. Trafikkontoret upplever avsaknaden av tvingande åtgärder som problematisk eftersom det är svårt att uppnå ett helhetsintryck av renhet i ett område efter sanering om det finns kvar andras klotter i området. Dessutom försvårar detta för kontorets förebyggande arbete i och med teorin om att klotter föder mer klotter.

3.7 Budget

Kontorets budget för klottersanering är begränsad. Klotter som anmäls och ska saneras inom 24 timmar behöver prioriteras. Det innebär att systematiskt förebyggande klottersanering kan få stå tillbaka till förmån för att få budgeten att räcka till de anmälningar som görs av allmänheten.

Kontoret ser därför att det vid införandet av nya arbetsmetoder samt vid det förebyggande arbetet mot klotter, behöver tas i beaktning att prioriteringar kan behöva göras, men det är väsentligt att medel räcker även för proaktiv sanering.

4. Aktuella avtal inom staden

4.1 Trafikkontoret

Klottersaneringsentreprenaden för trafikkontoret är uppdelad i tre geografiska delar och är fördelad mellan tre entreprenörer.

Uppdraget omfattar en kontraktstid som gäller från 2018-04-01 till 2020-01-31, med ensamrätt för beställaren att förlänga kontraktstiden med ett + ett år. I dagsläget har avtalen förlängts med alla tre entreprenörer.

4.2 Privata fastighetsägare

Trafikkontoret har, tillsammans med stadsadvokat, undersökt möjligheten att låta privata fastighetsägare delta i stadens upphandling och avtal för klottersanering, men i dagsläget bedömer kontoret att detta inte är möjligt.
Enligt kommunallagens grundläggande kompetensregel i 2 kap 1 § kommunallagen (2017:725) får en kommun bara ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till

kommunens område eller dess medlemmar. Kontoret ser det därför tyvärr som svårt att låta privata aktörer delta i stadens avtal.

4.3 Fastighetskontoret

Fastighetskontoret äger och förvaltar 352 fastigheter och 1 080 byggnader. Beståndet har en stor spännvidd och omfattar allt från förvaltnings- och kontorsbyggnader till brandstationer, slott och torp. Kontoret äger och förvaltar också natur- och friluftsområden utanför kommungränsen.

Fastighetskontoret har avtal med en entreprenör. Ordinarie kontraktstid är två år från och med kontraktets startdatum (2018-10-09). Därefter har beställaren rättighet, men inte skyldighet, att förlänga kontraktet med maximalt två år, med ett år i sänder (max 2022-10-08).

4.4 Stadsdelsförvaltningarna

Stadsdelsförvaltningarna ansvarar i dagsläget bara för sanering av sina förskolepaviljonger och arbetssätten skiljer sig åt mellan de olika förvaltningarna. En del stadsdelsförvaltningar har egna entreprenörer som de beställer av, andra tar hjälp av trafikkontoret och avropar tjänster mot befintligt avtal där stadsdelsförvaltningen står för saneringskostnaden.

4.5 Familjebostäder

Familjebostäder förvaltar ca 20 000 lägenheter och 2 200 lokaler och har en nyproduktion på ca 350-500 lägenheter per år. Familjebostäder har avtal med en entreprenör. Ramavtalstiden är två (2) år med möjlighet till 2 års förlängning (1-1 år). I dagsläget har avtalet förlängts och ny upphandling pågår.

4.6 Stockholmshem

Stockholmshem äger och förvaltar ca 28 000 lägenheter och ett stort antal lokaler. Bolaget har också en stor verksamhet inom nyproduktion av bostäder. Bolaget har klotteravtal med tre leverantörer och avtalstiden är 2 år +1+1 år.

4.7 Svenska bostäder

Svenska bostäder förvaltar ca 27 000 lägenheter och ca 4 200 lokaler. De äger också centrumanläggningar i Björkhagen, Dalen, Husby, Kärrtorp och Vällingby och har nyproduktion av bostäder. Svenska bostäder har avtal med en entreprenör. Avtalet har löpt ut men förlängs ett år i taget i dagsläget.

4.8 Stockholms hamnar

Stockholms hamnar AB bedriver hamnverksamhet genom att erbjuda kajplatser, främst till den kommersiella sjöfarten. De arbetar också med att vårda och utveckla innerstadens kajer och att främja skärgårdstrafik och sjöburen lokaltrafik. Klotteravtalet ingår i Stockholms hamnars allmänna städavtal då summan för saneringskostnader inte varit stor nog för att ha ett separat avtal för klottersanering.

4.9 Stockholm Vatten och avfall

Stockholm Vatten och avfall levererar dricksvatten, avleder och renar avloppsvatten och har ansvar för stadens avfallshantering. Stockholm Vatten och avfall har i dagsläget inget klotteravtal, utan genomför istället direktupphandling för klottersanering.

4.10 Micasa

Micasa förvaltar 114 fastigheter och har avtal med en entreprenör. Avtalet gäller tidsperioden 2018-05-01 till 2020-04-30 med möjlighet med förlängning av beställare i max 2 år. Förlängningen kommer att omfatta minst 6 månader. Micasa har i dagsläget förlängt till och med 2021-04-30.

4.11 SISAB

SISAB äger och förvaltar lokaler för förskolor, skolor och gymnasieskolor inom Stockholms stad. Bolaget äger ca 600 fastigheter och har ett avtal för klottersanering med en entreprenör som gäller från 2019-05-01 och 2+2 år framåt i tiden.

5. Genomförande/handlingsplan

I denna handlingsplan har trafikkontoret tillsammans med stadsdelsförvaltningarna kartlagt förslag på arbetssätt som kan upprättas i syfte att minska förekomsten av nytt klotter i staden samt metoder för att kunna klottersanera på ett mer effektivt och hållbart sätt. Vid framtagandet av handlingsplanen har trafikkontoret utgått från Brottsförebyggande rådets exempel på klotterförebyggande arbete (2007).

Exempel på åtgärder redovisas först med en tabell som kortfattat kartlägger aktiviteter och ansvariga förvaltningar. Åtgärderna utvecklas sedan ytterligare aktivitet för aktivitet.

Exempel på åtgärder

Åtgärd	På vilket sätt	Ansvariga
Belysa stadens Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm	Utbilda och informera, se över möjligheten att publicera policyn internt	Trafikkontoret
Ökad samverkan för minskat klotter	Löpande samverkansmöten över förvaltningsgränser samt med externa aktörer	Trafikkontoret, stadsdels-förvaltningarna fastighetskontoret, utbildningsförvaltningen, skolor, SISAB, stadens bostadsbolag, Stockholm Vatten m.fl.
Ökad samverkan i trygghetsfrågan	Gemensamt kartlägga klotterutsatta områden, se över saneringsbehov och ta ut statistik på inkomna ärenden	Trafikkontoret och stadsdelarnas trygghetssamordnare
Val av gynnsamma material	Val av material som är tåliga och hållbara för klotter/klottersanering i befintliga områden samt vid nybygge	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna och exploateringskontoret
Försvåra för klottrare	Användning av växtlighet såsom klängväxter och taggbuskar, spaljéer samt olika typer av skyddsräcken samt förhindra klottrare på platser ex. genom belysning.	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna, fastighetskontoret och exploateringskontoret
Prioriterad underhållsbudget	Prioritera underhåll och upprustning av stadens objekt	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningar

Kartläggning av kostnader	Använda en central aktivitetskod för att få överblick över kostnader relaterat till klotter vid underhåll, investering och klotterförebyggande åtgärder	Stadsledningskontoret, samtliga förvaltningar
Minska klotter runt om de lagliga väggarna	Ökad tillsyn över de lagliga väggarna, se över åtgärder för att minimera spridningen av klotter utanför de lagliga områdena	Berörda stadsdelsförvaltningar
Hållbara muralmålningar	Vid utformning av muralmålningar ha hållbarheten i åtanke	Stadsdelsförvaltningarna, kulturförvaltningen, trafikkontoret, exploateringskontoret m.fl.
Privata fastighetsägare	Samverka med fastighetsägare, centrumägare m.fl.	Trafikkontoret
Kompletterande stödåtgärder	Se över möjligheten till stödåtgärder som kan komplettera nuvarande klottersaneringsarbetet	Trafikkontoret
Kampanjer för ökad informationsspridning	Arrangera informationskampanj för att öka medvetenheten kring klotter och dess konsekvenser	Trafikkontoret, miljöförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna

Utreda varför klotter ökar	Kontakta ett universitet och en student som kan skriva ett examensarbete kring orsaker om varför det klottras samt orsaker till ökning av klotter	Trafikkontoret

5.1 Belysa stadens Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm

Samtliga förvaltningar inom staden omfattas av stadens Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm. En del i att öka medvetenheten kring arbetet mot klotter är att belysa policyn för stadens förvaltningar och bolag. En åtgärd för detta är att utbilda berörda genom exempelvis workshops. Det är här av vikt att alla berörda avdelningar på förvaltningarna får ta del av informationen. För att göra den mer lättillgänglig kan policyn med fördel även publiceras på intranätet och/eller i Teknisk handbok. Policyn skulle även kunna uppdateras och revideras.

Samtliga berörda förvaltningar i staden bör sanera bort klotter inom policyns tidsgaranti. Det är även viktigt att de förvaltningar som ansvarar för nybyggnation samt upplåter stadens mark vid bygge ökar tillsynen så att även tillståndshavare följer stadens policy mot klotter och avlägsnar klotter i de fall det uppkommer.

5.2 Ökad samverkan för minskat klotter

För att på sikt minska förekomsten av klotter föreslås en samverkansgrupp tillsättas som kontinuerligt samverkar kring aktuella frågor. Trafikkontoret föreslås ha en samordnande roll och verkar för att representanter från flera förvaltningar, inklusive alla stadsdelsförvaltningar, medverkar för att få effekt i hela staden. Även andra berörda aktörer bör delta, exempelvis fastighetsägare, grannstöd eller intresseföreningar, polisen, trafikverket och Trafikförvaltningen. Förslagsvis hålls dessa möten ett antal gånger per år. Mötena kan delas upp områdesvis eller stadsdelsvis så att alla har möjlighet att bidra, vilket är lättare i mindre grupper. Förslag på aktuella ämnen för samverkan är materialval, byggnadstekniska lösningar, klotterförebyggande åtgärder, lägesrapport, behov av sanering och upplevelsen av ökat/minskat klotter i olika områden. Det kan även ges information och stöd till skolor, föräldrar, barn och ungdomar.

I dagsläget har trafikkontoret kontinuerliga samverkansmöten med stadsdelsförvaltningarna, Polisen, trafikförvaltningen, Söderandan

(lokalt brottsförebyggande råd i stadsdelarna på Södermalm), Bromma grannstöd (ideell förening där frivilliga patrullerar i Bromma i trygghetssyfte), Hållbart & lustfyllt i Gamla Stan (ideell förening för en hållbar och lustfylld stad) m.fl. I dessa möten diskuteras hur vi tillsammans kan minska klotter och exempelvis vilka områden som är mest drabbade av klotter.

5.3 Ökad samverkan i trygghetsfrågan

Kontoret verkar även för att på sikt öka tryggheten och minska klottret genom är att upprätta en kontinuerlig samverkan mellan stadens alla trygghetssamordnare. Tillsammans kan en gemensam kartläggning över otrygga och utsatta områden samt områden med särskilda behov av sanering genomföras.

Trafikkontoret kan bistå trygghetssamordnare med statistik rörande kränkande/stötande klotter såsom rasistiskt-, nazistiskt-, och vänsterautonomt klotter som kan vara av intresse för trygghetsarbetet. Vidare skulle trafikkontoret kunna få en direkt återkoppling gällande de trygghetsvandringar som genomförs i staden. Trafikkontoret föreslår även en ökad samverkan med stadens parkerings- och ordningsvakter i klotterfrågan.

Trafikkontoret kommer under början av år 2021 att avropa intervallsaneringar vid alla torg längs tunnelbanelinjerna. Intervallerna kommer att vara en gång i veckan och kommer att regleras under tiden beroende på behovet av klottersanering vid varje torg. Detta för att skapa trygga och rena miljöer kring stationerna.

5.4 Val av gynnsamma material

Vid utplacering av nya objekt är det bra välja material som är hållbara och som tål sanering. Att klotterskydda objekt innan de ställs ut är också fördelaktigt då klotterskydd förhindrar att klotter tränger in i materialet samt underlättar för sanering. I bilaga 5 finns exempel på lätt-, medel- och svårsanerade material.

En åtgärd i frågan är att öka samverkan i staden rörande materialval. Trafikkontoret verkar för ett samarbete där trafikkontoret är behjälpliga med att kartlägga klotterutsatta områden åt andra förvaltningar vid utformningen av nya och befintliga områden.

5.5 Försvåra för klottrare

För att minska förekomsten av nytt klotter kan staden genomföra åtgärder som försvårar för klottrarna. Det görs genom att göra redan befintliga objekt mindre attraktiva att klottra på. Exempel på detta kan vara att sätta upp spaljéer, grindar, eller växtlighet såsom

taggbuskar och klängväxter på broar och murar. Det är viktigt att välja större färdigvuxna växter som inte riskerar att bli söndertrampade. Även skyddsräcken kan sättas upp på broar för att förhindra klottrare från att kunna hänga över/klättra upp.

Det finns även åtgärder som syftar till att störa klottraren. Ett exempel är ett fortsatt arbete med bättre belysning. God belysning kan verka störande mot klottrare, då risken ökar att klottraren upptäcks av andra vilket då kan leda till att klottraren inte väljer att klotta på platsen. En god belysning ökar dessutom upplevelsen av trygghet.

5.6 Prioriterad underhållsbudget

Objekt i form av parkbänkar, skräpkorgar, belysningsstolpar m.m. slits av väder och vind, men också vid återkommande sanering av klotter. Det är av vikt att de förvaltningar som ansvarar för stadens objekt kontinuerligt genomför underhåll i form av upprustning och renovering av sina objekt. Ekonomiskt sett är det mer fördelaktigt i längden att kontinuerligt underhålla objekt som då dessutom håller över en längre tid. Genom att underhålla stadens objekt kan tryggheten öka samt uppkomsten av klotter minska.

Antingen finns befintliga avtal för att underhålla objekten eller så kan respektive förvaltning låta sommarjobbande ungdomar/servicegrupper inom staden måla objekt i stadens stadsdelar. Södermalms stadsdelsförvaltning arbetar i dagsläget på detta sätt där anställda ungdomar under sommaren målar parkbänkar, bryggor och staket.

5.7 Kartläggning av kostnader

Trafikkontoret upplever det som svårt att uppskatta vad klotter och den skadegörelse som klotter medför kostar staden på totalnivå. Förutom kostnader för klottersanering (som går att kartlägga) finns det andra åtgärder som är svårare att uppskatta. Exempel är klotterförsvårande åtgärder på befintliga objekt, underhåll och renovering av skadade objekt och investeringar. Genom att skapa en central aktivitetskod åt stadens förvaltningar skulle det kunna gå att på totalnivå kartlägga vad klotter årligen kostar staden och dess medborgare.

5.8 Områden kring de lagliga väggarna

Förslag på åtgärd som kan minska förekomsten av klotter kring de lagliga väggarna är att stadsdelarna har daglig tillsyn över områdena samt att anmäla nytillkommet klotter runt om väggarna till trafikkontoret och att de sprayburkar som slängts tas bort.

Spånga/Tensta stadsdelsförvaltning har testat att använda sig av så kallade låsbara papperskorgar vid de lagliga väggarna för att förhindra att sprayburkar sprids vidare. Åtgärden har inte varit effektiv då papperskorgarna har blivit söndersparkade och stadsdelen ser nu över alternativa lösningar.

5.9 Hållbara muralmålningar

Muralmålningar finns på några platser i staden för att skapa trivsamma miljöer. Muralmålningar har i en del fall målats direkt på betongen i exempelvis tunnlar vilket efter sanering av klotter skadat målningen. Trafikkontoret ser att det vid utformningen av muralmålningar i exempelvis tunnlar inte målas direkt på tunnelns betong då målningen behöver återställas efter sanering. En bättre metod enligt erfarenhet är att lägga på ett plexiglas/glas eller dylikt över målningen för att skydda samt underlätta vid sanering. Ett gott exempel på en muralmålning som gjorts i en tunnel är ett projekt trafikkontoret gjort under Liljeholmsbron (se bilaga 6).

I de fall muralmålningar görs utan ett skydd är det viktigt att sätta upp informationsskyltar kring dessa konstverk för att informera allmänheten och saneringstekniker om att målningen är utförd med tillstånd. Om muralmålningar tagit skada av klotter är det viktigt att skyndsamt åtgärda målningen. Det är även bra att informera trafikkontoret om vem som behöver kontaktas för att återställa målningen. Icke-underhållna målningar som skadats av klotter eller sanering kan minska känslan av trygghet och kan dra till sig ytterligare skadegörelse och klotter.

5.10 Privata fastighetsägare

Trafikkontoret ser gärna att fastighetsägare samverkar med varandra för att tillsammans minska klotter, exempelvis genom att tillsammans upprätta avtal för klottersanering.

Trafikkontoret verkar även för att vidareutveckla samarbetet med privata fastigheter och centrumägare genom olika samverkans möten. I dagsläget har kontoret möten med Södermalms stadsdelsförvaltning via Söderandan där även fastighetsägare medverkar. Även i Gamla Stan medverkar kontoret tillsammans med olika fastighetsägare. Möte sker även med Bredängs centrumägare för att se hur det kan samverkas för minskat klotter. Trafikkontoret kan även hjälpa med frågor gällande avtal eller information för upphandling samt hur man kan anmäla upptäckt klotter via staden.

5.11 Utreda möjlighet till kompletterade stödåtgärder

Solna stad har tidigare arbetat på ett sätt där en så kallad OSA-grupp (offentligt skyddad anställning inom ramen för arbetsmarknadsinsatser) fått i uppdrag att utföra klottersanering.· Ett förslag är att Stockholms stad tillsätter en liknande OSA-grupp för att komplettera nuvarande saneringsarbete genom att genomföra enklare arbeten, t.ex. ta bort affischer eller klistermärken i staden. Tanken är att denna grupp kan stötta genom att systematiskt utföra enklare typer av arbeten i förebyggande syfte. Ett förslag är att se över om en sådan grupp kan bestå av personer som deltar i arbetsmarknadsåtgärder, och där staden enbart står för sysselsättning samt materialkostnad. Det är viktigt att ett sådant arbete kan rapporteras och följas upp, så att statistiken inte blir missvisande.

5.12 Kampanjer för ökad informationsspridning

Kontoret ser att medvetenheten om klotter, klottersanering och dess effekter behöver öka bland alla åldersgrupper i samhället. Genom att sprida information, t.ex. genom olika typer av kommunikationskampanjer om klotter och dess effekter på staden och miljön skulle medvetenheten kunna öka i staden. . Trafikkontoret föreslår därför att kampanjer genomförs av trafikkontoret och/eller miljöförvaltningen.

För att ungdomar inte ska börja med klotter eller annan skadegörelse kan staden även engagera ungdomar i förebyggande syfte. Exempel på aktiviteter kan vara projekt där ungdomar får vara med och gestalta områden i staden samt delta i olika former av konstprojekt, vernissage, caféverksamhet, ungdomsgårdar och liknande.

5.13 Utredning om varför klotter ökar

I syfte att få reda på anledningarna till att klotter uppkommer och ökar i staden avser kontoret kontakta ett universitet för att hitta en student om kan skriva sitt examensarbete kring orsaker om varför det klottras samt orsaker till ökning av klotter. Kontoret hoppas att det ska hjälpa i arbetet med vilka åtgärder som bör vidtas för att minska klotterförekomst.

Bilaga 1. Statistik antalet inkomna anmälningar

Data: Antal inkomna ärenden

Antal ärenden	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totalsumma
⊟Stockholm	4388	11344	17319	20665	20690	22909	29322	126637
⊞Bromma	223	760	899	1634	2260	2192	2236	10204
⊞Enskede-Årsta	278	976	2555	1981	1732	2310	2372	12204
⊞Farsta	378	734	947	945	932	1274	1789	6999
⊞Hägersten	130	366	278	455	515	723	580	3047
⊞Hässelby-Vällingby	140	511	489	799	1096	1451	2834	7320
⊞Katarina-Sofia	636	1592	2530	3387	2544	2693	4145	17527
⊞Kista	95	177	136	312	491	671	1068	2950
⊞Kungsholmen	340	1007	1864	1742	1711	1526	1869	10059
⊞Liljeholmen	148	406	464	697	818	1245	1302	5080
⊞Maria-Gamla Stan	620	1080	1804	2769	2557	3077	3788	15695
⊞Norrmalm	372	1011	2143	1945	2062	1638	2064	11235
⊞Okänt	15	12	1			2	9	39
⊞Okänt*			13			5	4	22
⊞Rinkeby	18	36	22	32	67	92	54	321
⊞Skarpnäck	274	456	519	1369	882	835	1284	5619
⊞Skärholmen	74	277	323	536	487	517	915	3129
⊞Spånga-Tensta	113	192	173	215	762	577	545	2577
⊞Vantör	229	943	1122	625	663	663	869	5114
⊞Älvsjö	78	340	505	547	343	498	562	2873
⊞Östermalm	227	468	532	675	768	920	1033	4623
Totalsumma	4388	11344	17319	20665	20690	22909	29322	126637

Bilaga 2. Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm

Klotter på egendom som tillhör Stockholms stads bolag och förvaltningar omfattas av stadens Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm. I den står det att ”stadsmiljön är allas egendom och det är allas ansvar att vårda den. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad som vi är stolta över och där stadsmiljön inbjuder till samvaro mellan människor.” Policyn tar upp åtta punkter.

1. Klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse accepteras inte. Detta gäller för alla typer av fastigheter, mark, anläggningar och fordon med mera.
2. Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska tas bort inom 24 timmar (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor och förskolor. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vi all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholm stads miljöinköpskrav i ”Miljökravspecifikation för klottersanering”
3. Genom att reagera och agera direkt vid misstanke om att ungdomar ägnar sig åt klotter och liknande skadegörelse kan vi förebygga att ungdomar drabbas av problem som skolk, missbruk och kriminalitet.
4. Skol-och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva med flera ska kontinuerligt utbildas och informeras för att bli medvetna om subkulturen runt klotter och dess riskfaktorer.
5. All skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras.
6. Alla inhyrda objekt (till exempel byggbodar, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön.
7. Stockholm ska vid ombyggnad, nybyggnad eller andra förändringar i stadsmiljön om möjligt eftersträva en utformning som förebygger och försvårar klotter och liknande skadegörelse.
8. Genom samarbete med detaljhandeln, bensinmackar med flera ska tillgängligheten minskas av sprejfärger, tuschpennor med mera som används vid klotter.

Bilaga 3. Aktuell lagstiftning, brott och strafföreläggande

Klotter utgör skadegörelse straffrättsligt vilket regleras i 12 kap Brottsbalken. Normalbrottet leder till böter eller fängelse upp till ett år. Grov skadegörelse kan ge upp till fyra års fängelse men det hör till ovanligheterna. Nedan redogörs 10-11 § i kapitel 12 i Brottsbalken.

Uppsättande av banderoller, skyltar, dekorationer och reklamanordningar, **affischering eller liknande**

10 § Tillstånd krävs av polismyndighet för att sätta upp banderoller, skyltar, dekorationer och reklamanordningar över eller på ett sådant sätt att de vetter mot offentlig plats.

Det krävs inte tillstånd av polismyndigheten för näringsidkare att sätta upp banderoller, skyltar, dekorationer eller reklamanordningar på byggnad där rörelsen bedrivs och som rör rörelsen.

11 § Affischer, annonser, klistermärken, schablonmålade budskap eller liknande anslag får inte utan tillstånd av polismyndigheten sättas upp på sådana husväggar, stuprör, staket, stolpar, träd, gång-, cykel- eller körbanor eller liknande som vetter mot eller utgör del av offentlig plats. Projicerande budskap får inte, utan tillstånd av polismyndigheten, riktas på sådant sätt att själva budskapet avbildas på offentlig plats.

Bilaga 4. Avrop i Trafikkontorets avtal

Trafikkontoret avropar klottersanering via ärendehanteringssystemet Driftportalen genom olika ärendetyper:

24-timmarsregeln:
De arbeten som avropas från Trafikkontoret med hänvisning till 24-timmarsregeln ska utföras inom 24 timmar efter avrop, under förutsättning att nästa dag är en helgfri vardag. Om nästkommande dag inte är en helgfri vardag, ska arbetet vara utfört nästa helgfria vardag, senast vid det klockslag avropet registrerades.

4 och 8-timmarsärenden:
Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående, entreprenören har 4 eller 8 timmar på sig från och med att ärendet lagts till status Åtgärda i Driftportalen beroende på om det är inom eller utanför normal arbetstid kl.07.00-17.00.

Utan hänvisning till 24-timmarsregeln:
Med Utan hänvisning till 24-timmarsregeln kan Trafikkontoret avropa ärenden som entreprenören har längre tid på sig att gå igenom områden. Det är avrop som skickas till entreprenören vid sidan av de 24-timmarsärenden som skickas ut.
Nedan beskrivs de olika avropen som finns med i avtalet.

Intervallsanering:
Vid vissa platser, så som parker, torgen vid tunnelbanor och väl besökta och utsatta områden för återkommande klotter tillämpas intervallsanering. Intervallsanering innebär noggrann okulärbesiktning med omedelbar sanering av konstruktioner, belysningsstolpar etc. där saneringen genomförs med jämna intervaller (exempelvis veckovis).

Områdessanering:
Arbete på gatumark, parkmark och torgytor, inom anvisade områden. Områdessanering innebär att allt klotter, affischer och klisterlappar inom anvisat området tas bort och sanerade ytor skyddas. Sådana sker med särskilt framtagna kartor som grund och avropas efter behov.

Inventering:
I dessa uppdrag kan entreprenören exempelvis få i uppdrag att inventera åtgärdsbehov i olika områden i syfte att ge Trafikkontoret

beslutsunderlag för kommande åtgärder. Rapport som överlämnas till Trafikkontoret ska innehålla specifikation och noteringar i karta.

Bilaga 5. Lista på lätt-, medel- och svårsanerade material

Lättsanerade ytor
Metaller (aluminium specialfall)
Glas
Glaserad och hård sten
Natursten
Hårdplast

Medelsvåra ytor
Granit
Gnejs
Betong
Rött tegel
Skiffer
Behandlad marmor
Behandlat trä

Svårsanerade ytor
Kalksten
Puts
Fogbruk
Lättbetong
Cortenstål
Träd
Gult eller vitt tegel
Sandsten
Marmor (obehandlad)
Travertin (typ av kalksten)
Lärkträ (viss typ av medelsvår)
Obehandlat trä

Bilaga 6. Exempel

6.1 Lagliga väggar

Skansbron

Tensta

6.2. Föllingebacken

Före och efter sanering direkt på ytan i gångtunneln.

6.3 Liljeholmsbron

Före projektet

Efter projektet

Bilaga 7. Möten med stadsdelsförvaltningarna

Möten
Möten har ägt rumt för att diskutera hur vi kan minska klotter mellan Trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna:

Skarpnäck SDF den 20/10-2020
Bromma SDF den 20/10-2020
Enskede Årsta Vantör SDF den 2/11-2020
Södermalm, Kungsholmen, Norrmalm SDF den 4/11-2020
Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista, Hässelby-Vällingby SDF den 9/11-2020

Resterande stadsdelsförvaltningar har inte haft möjlighet att hitta passande datum för möten.